

דף הרחבות - קהילה

1. פתגם אפריקאי אומר שצריך כפר שלם כדי לגדל ילד אחד. אכן ילדים זקוקים לראות גדולים מהם בשעת עבודתם, זקוקים למודלים לחיקוי כמו גם להודמנויות להפעלת יכולתם בהקשר ממשי ועזרה למבוגרים תוך השתתפות באחריות לקהילה. הם זקוקים להתחכך במגוון של אנשים ולהיות עדים לכל מעגל החיים. הם צריכים את שומה הכפר כמו גם את זקן הכפר, שכן האדם הוא תבנית נוף כפרו וכל אלה הם מרכיבים חיוניים מנפש שלמה. אבל ישנו מובן שבו כולנו ילדים, כולנו ממשיכים לגדול וכולנו זקוקים להי קהילה. לא זקוקים רק במובן ההישרדותי אלא בעיקר במובן זה של להיות אנשים שלמים המסוגלים לאינטימיות (...). להיות קרובים אצל עצמם, לאהוב ולהיות נאהבים.
(דני לסרי¹, "צריך כפר שלם לגדל ילד", האקדמיה הדיאלוגית)
2. מדוע נזקק אני בתפילתי ללשון רבים? עקב נתינת דעתי לכאבם של הרבים, ולא לכאבי בלבד, עקב השתתפותי בסבלם של הרבים. שוב, איננו מדברים במודעות פסיכולוגית, אלא במודעות קיומית כלפי הכאב. האני סובל מכאוביהם של מיליונים. האני רגיש לצער העם. ר' יהודה הלוי אמר: "ישראל באומות כלב באברים... שהלב בזוך הרגשתו... הוא מרגיש בדבר מועט שיפגעהו". כנסת-ישראל קהילה של תפילה היא, ובה מתנסה כל יחיד, לא רק בכאבו שלו, אלא אף בכאבם של אחרים רבים מספור.
(הרב סולובייצ'ק, קהילה, דברי הגות והערכה עמ' 235)
3. הקהילות החדשות היו מודרניות לא רק מבחינת הזמן אלא בעיקר מבחינת התוכן: הם קבלו את סט הערכים של המודרנה כתקף ומחייב: הירות, שוויון, דמוקרטיה, קדמה חברתית וטכנולוגית ואפילו חתירה לשפע כלכלי.
זהו הבדל עקרוני, המבחין בין הקהילות המודרניות והקהילה המסורתית. הוא מתבטא קודם כל בעובדה, שהקהילה המודרנית, בניגוד לזו המסורתית, היא מסגרת השתייכות וולונטרית. כמו המשפחה, הדת ותופעות חברתיות חשובות אחרות, הפכה הקהילה בעידן המודרני לעניין התלוי בבחירה אישית של חבריה: היא קיימת רק כל עוד, ורק באופן ובמידה, שהחבריה רוצים שתתקיים. הם לא הייבים להיות בקהילה ואם הם רוצים להיות בקהילה, אם הם רואים בקהילה חלק מהגשמת הטוב שלהם, עליהם לבחור בה, ולבחור בה באורח אקטיבי.
(יפתח גולדמן², קהילה מסורתית, קהילה מודרנית והקהילות של העתיד, <http://ygoldman.org/?p=942>)
4. "הלל אומר אל תפרוש מן הצבור" – בשעה שהצבור עוסקין בתורה ובמצות הוא כתר כל עולמים וכבוד כל ממשלתו, כי ברוב עם נאספים לקיים מצותו הדרת מלך הוא, ואין ראוי לפרוש מהם, שנאמר "זיהי בישרון מלך בהתאסף וגו'". וזהו בצבור ההולך בדרך טובה ויתקבצו לעשות מצוה. אך צבור הנזטה לדרך רעה ומעשיהם מקולקלין, אין ראוי להתחבר עמהם והפורש מהם הרי זה משובח ועל זה אמר ירמיה הנביא עליו השלום "מי יתנני כמדבר מלון ארזים ואעזבה את עמי ואלכה מאתם כי כלם מנאפים עצרת בגדים".
(רבינו יונה³, פירוש על מסכת אבות פרק ב משנה ד)

¹ דן לסרי (נולד ב-1964) הוא סופר, פילוסוף ואיש חינוך ישראלי. ממובילי זרם החינוך הדיאלוגי בישראל.
² יפתח גולדמן (נולד ב-24 בנובמבר 1967) הוא פילוסוף ופעיל חברתי. מלמד בבית הספר לחינוך באוניברסיטת חיפה, ובמכללה לחינוך ע"ש דוד ילין בירושלים.

5. עצם הבדידות שהומלח על אברהם העמידה אותו בניגוד גמור לתקופתו. לא הערכת ערך הפרט, אלא ריכוז השלמות – זו היתה רוחו של הדור, שהחל לבנות בניין פאר בסיסמת "נעשה לנו שם" (...). אמת, שומה על הציבור לייצג ערכים נעלים; ומתוך הנחה זו גם היהדות מייחסת חשיבות לכלל ואוסרת לפרוש מן הציבור. אולם, בראשית היהדות נאמר: "לך לך", לך לעצמך, והרי זה ערך נעלה עוד יותר. אין איש רשאי לומר: אני צדיק וישר בהתאם לאופנה. כל אדם אחראי על עצמו כלפי ה'. אם יש צורך בדבר, ושיטת הרוב איננה אמת, – עבוד את ה' לבדך! הנה זו ההכרה שנדרשה מאברהם כנקודת מוצא לייעודו וייעוד עמו. אמת, האדם קשור בקשר אמיץ לארצו ולמשפחתו; וגם לשון הקודש רומזת על כך – בעצם המלים "בית" ו"ארץ"; אולם, קשרינו אל ה' יהיו חזקים ואמיצים מקשרינו למולדת ולמשפחה.

(רש"ר הירש⁴, בראשית פרק יב א)

6. הקהילה היא צורת החברה שבה בא לידי ביטוי אורח-החיים המיוחד לישראל כעם התורה. (...) הכוונה היא לעקרונות של ברית (...) במה מתייחדת חברה המיוסדת על ברית? בקדימה הניתנת לתודעת האחריות ולהתחייבות ההדדית שיש לבני-אדם זה כלפי זה מתוך עצם היותם בני-אדם. ההבדל בין האדם, שנברא בצלם בוראו, לבין בעלי-חיים מתפרש בהקשר זה כהבדל שבין התחברות שמניעה אותה הכרת הובה מוסרית ראשיתית לבין התחברות שמניעה אותה אינסטינקטים או יצרים טבעיים.

מובן, שאין להתעלם מפעולתם של גורמים טבעיים מעין אלה בחברה אנושית. האדם הוא גם בעל-חיים, יצור של הטבע, אבל ההתחברות האנושית מן הראוי שלא תיוסד על המשיכה היצרית בין הבריות או על בקשת התועלת במלחמת-הקיום, אלא על הכרת החובה המוסרית הנגזרת מהכרה של ייעוד משותף, מפני שהכרת הייעוד – והחובה שמקורה בייעוד זה – היא המעלה את בעל-החיים האנושי לדרגת אדם. על-ידי הכרה זו הוא נעשה אישיות בעל פעולה עצמית ובעל התכוונות עצמית, והיא-היא חירותו.

(אלעזר שביד⁵, מתוך: חידוש החיים הקהילתיים בישראל, בתוך: מיהדות לציונות, מציונות ליהדות)

7. איש בודד בן חורין הוא; איש החברה כבול בחוקים ובתקנות רבים. א-לוהים רצה באדם שיהיה בן חורין. מפעם לפעם נתבע האדם להתרים כלפי העולם, להמיר את הישן וברלבנטי, ורק לאדם הכודד ניתן הכוח להתיר את אויבו השיעבוד לחברה. מי היה אברהם? מי היה אליהו? מי היו הנביאים? אנשים שהעזו להוכיח את החברה על פניה כדי להרוס מצב קיים ולהמירו בסדר חברתי חדש. סיפורה של היהדות אינו רק סיפורה של הקהילה, אלא אף זה של איש לבדו, העומד בעימות עם הרבים: "מה-לך פה אליהו? ויאמר: קנא קנאתי לה' אלהי צבאות כי עזבו בריתך בני ישראל, את-מזבחותיך הרסו ואת-נביאיך הרגו כהרב ואותר אני לבדי ויבקשו את-נפשי לקהתה".

(הרב סולובייצ'ק, הקהילה, דברי הגות והערכה עמ' 229)

³ רבי יונה בן ר' אברהם גירונדי (ספרד, 1263-1210), ידוע גם בשם "החסיד", היה רב מתקופת הראשונים, מחבר הספר "שערי תשובה".

⁴ הרב שמשון בן רפאל הירש (גרמניה, 1888-1808) היה מאבותיה של הנאו-אורתודוקסיה בגרמניה במאה ה-19. הנהיג את דרך "תורה עם דרך ארץ" ודגל במודרניזציה, בצד מאבק ברפורמים.

⁵ אלעזר שביד (נולד ב-7 בספטמבר 1929) הוא מחשובי חוקרי מחשבת ישראל, הוגה דעות ומחנך. פרופסור אמריטוס למחשבת ישראל באוניברסיטה העברית וחתן פרס ישראל בחקר מחשבת ישראל.